

روزشمار جنگ

چهارشنبه

۳۱ مرداد ۱۳۶۳

۲۴ ذیقعه ۱۴۰۴

۲۲ اوت ۱۹۸۴

۵۱۳

در روز جاری اوضاع در بیشتر مناطق کردنشین غرب و شمال غرب عادی بود، با این حال، در برخی مناطق نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی دست به اقداماتی زدند.

چند نفر از نیروهای ارتش جمهوری اسلامی ایران مستقر در روستای ارمرده (حوالی بانه) با گروهی از عناصر ضدانقلاب درگیر شدند که در نتیجه چند تن از افراد مسلح غیرقانونی کشته شدند.^۱

در دیواندره در محدوده پاسگاه شریف آباد نیز درگیری بین نیروهای خودی و عده‌ای از مهاجمان مسلح به وقوع پیوست. پس از گذشت نیم ساعت، با اجرای آتش شدید نیروهای خودی مهاجمان به ناچار محل را ترک کردند.^۲

در حادثه دیگری در پایگاه تبریزخاتون (حوالی دیواندره)، دو نفر از نیروهای این پایگاه بر اثر برخورد با مین‌هایی که عناصر ضدانقلاب کاشته بودند، زخمی شدند.^۳

تعدادی از اعضای حزب دمکرات با ورود به دو روستای تازه‌کند جنیزه و تازه‌کند قاطرچی در حوالی ارومیه، از هر خانواده مبلغ ۱۰۰۰ ریال اخاذی کردند. آنان در روستای تازه‌کند جنیزه به طرف منزل یکی از افراد حزب اللهی تیراندازی کردند و ضمن ایجاد رعب و وحشت خساراتی را به منزل وی وارد آوردند. گفتنی است براساس گزارش اداره اطلاعات شاجا، دو نفر از اهالی روستا با مهاجمان همکاری داشته‌اند.^۴

در سقز، عبدالحسین زنگویی از اعضای بسیج منطقه یازی‌بلاغ در درگیری با اعضای حزب دمکرات از ناحیه دو چشم مجروح و نابینا گردید.^۵

امروز همچنین، یک نیروی وظیفه جمعی گردان مرزی بانه یک عدد مین ضدخودرو را کشف و خنثی کرد.^۶ همچنین هنگامی که نیروهای پایگاه بالک بانه مشغول مین‌گذاری در اطراف پایگاه بودند یکی از چاشنی‌ها منفجر و بر اثر آن یک سرباز وظیفه به نام علیرضا جراحی از ناحیه میچ دست راست مجروح شد.^۷

۵۱۴

رئیس‌جمهور با تأکید بر نقش محوری مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در مبارزه با رژیم بعثی صدام، خواستار تحرک و موضع‌گیری بیش‌ازپیش این مجلس در قبال مسائل عراق و جهان شد.

شورای مرکزی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق عصر امروز در حضور آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، تشکیل جلسه داد. در این جلسه ابتدا حجت‌الاسلام سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، حجت‌الاسلام حکیم سخنگوی مجلس اعلا و نیز رئیس کمیته اجرایی این مجلس گزارش‌هایی از وضعیت کنونی مجلس اعلا، پیشرفت‌ها و موفقیت‌های آن را به اطلاع آیت‌الله خامنه‌ای رساندند.^۸

رئیس‌جمهور نیز ضمن اظهار خشنودی از تحرکات کنونی مجلس اعلا آن را ناشی از جدیت این نهاد و آغاز یک موفقیت بزرگ توصیف کرد و گفت: «علی‌رغم همه این پیشرفت‌ها نباید قانع بود و یک حرکت با یک شتاب معقول را مستمراً باید انجام داد تا همه موانع برطرف شوند و با به‌کاربردن ابتکارات و پیگیری بتوان به موفقیت نهایی رسید.» آیت‌الله خامنه‌ای در ادامه، با تشریح موقعیت کنونی نظام جمهوری اسلامی ایران در مقابل اهرم‌های فشار ابرقدرت‌ها و نیز تلاش این نظام برای رفع مشکلات ناشی از جنگ تحمیلی افزود: «حرکت ما باید متوقف به وجود این مشکلات نشود و با انگیزه قوی باید به‌سوی هدف نهایی پیش رفت. جمهوری اسلامی ایران چهار سال است که در یک دفاع شرافتمندانه و پیروزمندانه به سر می‌برد و بهترین، خالص‌ترین و محبوب‌ترین مردم که اکثریت قاطع آن را تشکیل می‌دهند با تمام مشکلات در این دفاع ما را یاری کرده‌اند، این شبیه به یک معجزه است که ما توانسته‌ایم علی‌رغم توجهمان به امر جنگ، به سازندگی ویرانی‌های ناشی از جنگ و حتی ویرانی‌های قبل از پیروزی انقلاب بپردازیم. این جز به کمک پروردگار و دست‌های پرتوان مردم نبوده است که توانسته ما را به استغنا برساند.»^۹

رئیس شورای عالی دفاع در بخش دیگری از سخنان خود تأکید کرد که از نظر جمهوری اسلامی ایران فقط مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق است که نقطه محوری و مرکزی مبارزه با رژیم متجاوز عراق به شمار می‌رود. وی افزود: «همه تلاش‌هایی که در جهت خدمت به مردم عراق در جمهوری اسلامی ایران صورت می‌گیرد، باید در درون این مجلس که محور همه تلاش‌هاست انجام پذیرد. ... هم ما مسئولین جمهوری اسلامی و هم شما برادران عراقی که در رأس تشکیلات مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق هستید موظفیم که برای تقویت مجلس با هماهنگی و تلاش صادقانه کوشش کنیم. هرگونه حرکتی که حاکی از بی‌اعتنایی نسبت به مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق باشد یک حرکت ضدانقلابی و ناشی از عدم مسئولیت در جهت نجات مردم عراق است و بی‌شک در پیش چشمان مردم عراق هم پوشیده نخواهد ماند. همه جریان‌ات موازی با مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و دست‌هایی که در صدد ایجاد رقیب برای آن هستند، محکوم هستند و یک نوع کارشکنی محسوب می‌شود.»^{۱۰}

آیت‌الله خامنه‌ای ضمن تأکید بر جذب افراد صالح در مجلس اعلا، به تشریح مواضع جمهوری اسلامی ایران در جنگ تحمیلی پرداخت و خاطرنشان کرد: «مواضع ما از سه سال پیش تاکنون، هیچ تغییری پیدا نکرده و تنها امروز آشکارتر و با پختگی سیاسی بهتری می‌توانیم آن را در محافل جهانی بیان کنیم. مواضع ما امروز روشن‌تر و صریح‌تر است و توانسته‌ایم به‌طور قاطع در محافل سیاسی جا بیندازیم که با وجود صدام در منطقه، آرزوی صلح، آرزویی ناب‌آورده و غیرعملی است. نه اینکه جمهوری اسلامی خواستار صلح نباشد، بلکه با وجود مایه اصلی جنگ‌افروزی که رژیم کنونی عراق است این کار عملی نیست؛ هرچند که تفاهم قدرت‌های شرق و غرب و همدستی آنان با رژیم عراق ما را درگیر یک جنگ ناخواسته کرده است، ولی هرچه زمان می‌گذرد به زیان ابرقدرت‌ها تمام می‌شود و نفس وجود و مقاومت ملت ایران، شکست بزرگی برای استکبار جهانی و همه همدستان او در کمک به رژیم عراق به شمار می‌رود. آنها در این هدف خود ناکام و ناموفق بوده‌اند، ولی ما هر روز مستحکم‌تر از روز پیش باقی مانده‌ایم. ... ما در چهار سال قبل، هیچ چیز نداشتیم ولی امروز همه چیز داریم. جمهوری اسلامی ایران امروز در اوپک به‌عنوان تنها شخصیتی که با سیاست کاهش قیمت نفت می‌جنگد، مطرح است و این نشانه قدرت اوست که این چنین درمورد مسائل مهم سیاسی می‌تواند قدرتمندانه حرکت کند.»^{۱۱}

رئیس‌جمهور در پایان سخنان خود با تأکید بر نقش عنصر سرعت و تحرک در دنیای سیاست امروز، از اعضای مجلس اعلا، انقلاب اسلامی عراق خواست ضمن اینکه هرچه بیشتر در قبال مسائل مهم جهان موضع‌گیری قاطع می‌کنند «بلندگوی نظام جمهوری اسلامی ایران برای پناهندگان مظلوم عراق به‌عنوان بخشی از میهمانان جمهوری اسلامی ایران باشد.»^{۱۲}

۵۱۵

امروز جلسه هیئت دولت به ریاست آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور، برگزار شد. تأکید بر ادامه کار بر روی برنامه پنج‌ساله و تغییر و تحولات احتمالی ناشی از ترمیم کابینه، موضوع جلسه و نیز محور اصلی سخنان نخست‌وزیر پس از پایان این جلسه بود.

میرحسین موسوی نخست‌وزیر، پس از پایان این جلسه درمورد محتوای مذاکرات اعضای هیئت دولت گفت: «در این جلسه آقای [آیت‌الله] خامنه‌ای درمورد نحوه پیشبرد و ادامه کار روی برنامه پنج‌ساله کشور تأکید کرد و از خدمات برادرانی که درحال حاضر به‌دلیل عدم اخذ رأی کافی در هیئت دولت حضور ندارند، قدردانی نمود.»

وی همچنین با اشاره به اینکه وزیران جدید به‌دلیل کمبود وقت برنامه‌های فشرده‌ای را به مجلس تقدیم کرده‌اند، گفت: به‌زودی برنامه‌های تفصیلی به هیئت دولت داده خواهد شد.

نخست‌وزیر همچنین در پاسخ به این سؤال که «آیا انتخاب معاونین سابق وزارتخانه‌ها به‌عنوان وزیر جدید ادامه راه آنها محسوب می‌شود؟» اظهار کرد: «انتخاب این افراد به معنای استفاده بجا

از نیروهای آموخته و باتجربه در نظام است؛ چراکه ما عادت کرده‌ایم در جایگاه‌های مناسب از نیروهای مؤمن و متعهدی که تجربه کافی آموخته‌اند، استفاده کنیم و کسانی که در حال حاضر مشغول کار هستند دارای تجربیات گرانمایی می‌باشند، اما لزوماً به معنای ادامه خط سابق در وزارتخانه‌ها محسوب نمی‌شود و امید می‌رود که برادران با آن مشکلات برخورد نمایند تا بر آن فایق آیند.^{۱۳}

۵۱۶

سران سه قوه در جلسه‌ای ضمن پرداختن به مسائل سیاست خارجی و جنگ، در مورد موضوعاتی از قبیل فساد در ادارات و اعلان نظر شورای نگهبان در لغو وزارت و وزرای مشاور و... تبادل نظر و تصمیم‌گیری کردند.

حجت‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در یادداشت‌های روزانه خود درخصوص این جلسه نوشته است: «شب در منزل آقای موسوی اردبیلی [رئیس دیوان عالی کشور] جلسه سران قوا داشتیم. پیشنهاد شد برای جلوگیری از فساد در ادارات، مرکزی تأسیس شود و اعلان شود که اگر کسی در مراجعه به ادارات با مأمور رشوه‌گیر مواجه شود به آن مرکز - که مشخص می‌کنیم - مراجعه کند. [آقای میرحسین موسوی] نخست‌وزیر مشکل را در دستگاه قضایی می‌دانست که قاطعانه تعقیب نمی‌کنند و متقاضی دادگاه انقلاب ویژه بود و آقای [موسوی] اردبیلی موافق با دادگاه ویژه نبود. قرار شد تا هفته دیگر کیفیت کار مشخص شود. [آیت‌الله] آقای خامنه‌ای براساس نظریه شورای نگهبان خواهان اعلان لغو وزارت و وزرای مشاور بودند که قرار شد سرعت عمل برای اصلاح قانون شود. درباره جنگ و سیاست خارجی هم صحبت کردیم.»^{۱۴}

۵۱۷

وزیر تجارت خارجی چکسلواکی و هیئت همراه وی در ادامه سفر به ایران امروز جداگانه با نخست‌وزیر و وزیر صنایع ایران دیدار و گفت‌وگو کردند.

در دیدار بوهمل اوریان و هیئت همراهش با میرحسین موسوی نخست‌وزیر، که محمدتقی بانکی وزیر مشاور و سرپرست سازمان برنامه‌بودجه نیز در آن شرکت داشت، ابتدا وزیر تجارت خارجی چکسلواکی پیام نخست‌وزیر کشورش را به موسوی تقدیم کرد. وی در ادامه اظهار تمایل کرد «روابط بین دو کشور تحکیم بیشتری یافته و مبادلات تجاری فی مابین تادو برابر افزایش یابد.» اوریان همچنین با اشاره به بازدید خود از طرح‌های مشترک در دست اجرای دو کشور در اصفهان* افزود: «خوشحالم از اینکه زمینه‌های مناسبی در ایران وجود دارد تا دو کشور از نظر همکاری‌های مشترک صنعتی بتوانند کارساز باشند. مخصوصاً اینکه مشکلی در راه رسیدن به علایق مشترک وجود ندارد.»^{۱۵}

* وزیر تجارت خارجی چکسلواکی قبل از این دیدار از طرح‌های مشترکی که دو کشور در اصفهان در دست اجرا دارند بازدید کرده بود. [روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳]

نخست‌وزیر جمهوری اسلامی ایران نیز ضمن تشکر از پیام نخست‌وزیر چکسلواکی، در مورد همکاری‌های اقتصادی دو کشور گفت: «ما با برنامه‌ریزی‌های اقتصادی موجود در کشور قادریم سازمان‌یافته‌تر از همیشه با سایر کشورها روابط اقتصادی داشته باشیم.» موسوی همچنین با اشاره به ضرورت هماهنگی روابط سیاسی با مبادلات اقتصادی، اظهار امیدواری کرد روابط دو کشور گسترش یابد.^{۱۶}

وزیر تجارت خارجی چکسلواکی پس از دیدار با نخست‌وزیر، بعد از ظهر امروز با غلامرضا شافعی که به تازگی تصدی وزارت صنایع ایران را به عهده گرفته است، دیدار و گفت‌وگو کرد. وی در این دیدار روابط طولانی ایران و چکسلواکی را یادآور شد و افزود: «دولت چکسلواکی آماده است در زمینه‌های ایجاد تجهیزات و دستگاه‌های مربوط به صنایع مته، سیمان، سرامیک، لاستیک و صنایع شیمیایی با ایران همکاری کند.» اوریان همچنین تأکید کرد کشورش آمادگی دارد «ضمن انتقال تکنولوژی به ایران، پرسنل ایرانی را در زمینه‌های مختلف آموزش دهد.»^{۱۷} غلامرضا شافعی نیز با تأکید بر وجود زمینه‌های مناسب برای همکاری بیشتر دو کشور، تداوم این همکاری‌ها را به اجرای تعهدات چکسلواکی در زمینه نحوه نصب ماشین‌آلات، بسته‌بندی و افزایش کیفیت تولیدات منوط کرد. وی همچنین از آمادگی ایران برای همکاری با چکسلواکی در خصوص کارخانه شست‌وشوی کاتولین خبر داد.^{۱۸}

۵۱۸

در ادامه تلاش به منظور گسترش روابط دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها، امروز سفیر آکرودیتة نپال با رئیس‌جمهور ایران و سفیر ایران در الجزایر با وزیر انرژی و صنایع پتروشیمی این کشور دیدار کردند. همچنین پیام وزیر امور خارجه الجزایر تسلیم وزیر امور خارجه ایران شد. نیران جان باتارایی سفیر آکرودیتة نپال در ایران، در دیدار با آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور، ضمن ابراز علاقه به توسعه روابط دو کشور گفت: «ایران و نپال در مجامع بین‌المللی نظریات مشترک بسیاری در زمینه‌های مختلف دارند. ... التزام کشور نپال به سیاست عدم‌تعهد شبیه همان سیاست نه شرقی نه غربی ایران است. ما با هر نوع استعمار و سلطه یک کشور بر کشور دیگر مخالف هستیم.» وی همچنین به حمایت کشور متبوعش از پیشنهاد‌های بشردوستانه ایران در سازمان ملل متحد اشاره کرد و «همکاری‌های دوجانبه ایران و نپال را در زمینه‌های صنعتی و کشاورزی مورد تأکید قرار داد.»^{۱۹} آیت‌الله خامنه‌ای نیز با تأکید بر اینکه «خط مشی جمهوری اسلامی ایران تحکیم روابط با کشورهای جهان سوم است»، گفت: «ما در صدد هستیم که با توسعه روابط با کشورهایی که می‌خواهند مستقل زندگی کنند به اندیشه استقلال، قدرت و استحکام ببخشیم. ... ما برای مردمی که در مقابل هرگونه زورگویی و تجاوز برای خود حق مقاومت می‌شناسند، احترام قائلیم و خودمان بزرگ‌ترین مقاومت از این نوع را در زمان حاضر با انقلابمان انجام داده‌ایم و بعد از انقلاب هم تا امروز علی‌رغم فشارهای

سلطه‌گران توانستیم مقاومتان را به بهترین وجهی ادامه دهیم و به موفقیت‌های بزرگی نائل شویم.^{۲۰} رئیس‌جمهور همچنین بر توسعه و تحکیم روابط دو کشور تأکید و به موضع نپال مبنی بر به رسمیت شناختن حق حاکمیت مردم فلسطین بر سرزمین‌های اشغالی اشاره کرد و افزود: «به دولت خود منعکس کنید که از قطعنامه ایران در سازمان ملل متحد مبنی بر اخراج اسرائیل حمایت کنند، زیرا تسلط اسرائیل بر سرزمین فلسطین به معنای متجاوز و غاصب بودن اسرائیل است.»^{۲۱}

محمد مهدی کرانی سفیر جمهوری اسلامی ایران در الجزایر نیز امروز با وزیر انرژی و صنایع پتروشیمی این کشور دیدار و گفت‌وگو کرد. وی در این دیدار در مورد «آخرین تحولات بازار جهانی نفت به‌ویژه پس از دیدار هیئت سازمان اوپک از چند کشور عضو این سازمان از جمله ایران و همچنین دیدار وزرای نفت لیبی و ونزوئلا از الجزایر، با بلقاسم نبی وزیر انرژی و صنایع پتروشیمی الجزایر بحث و گفت‌وگو کرد.»^{۲۲}

امروز همچنین پیام احمد طالب ابراهیمی وزیر امور خارجه الجزایر، تسلیم علی‌اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران شد. این پیام که توسط عبدالحمید اجالی سفیر الجزایر در تهران به ولایتی تحویل داده شد، «درخصوص گسترش روابط برادرانه دو کشور ایران و الجزایر است.»^{۲۳}

۵۱۹

درحالی که عراق به سهولت تجهیزات نظامی مورد نیاز را تهیه می‌کند، ایران همچنان در تأمین تسلیحات خود با محدودیت و فشار مواجه است.

هفته‌نامه امریکایی تایم در شماره اخیر خود اعلام کرده است: پنجمین محموله بمب‌های خوشه‌ای ساخت شیلی با یک هواپیمای بوئینگ ۷۴۷ به عراق ارسال شده است. این هفته‌نامه با اشاره به اینکه بمب‌های مذکور در شرکت کاردوئن شیلی تولید شده، افزوده است: «خرید بمب‌های خوشه‌ای بخشی از معامله تسلیحاتی عظیم عراق با شیلی، شوروی و فرانسه است.»^{۲۴}

این درحالی است که ایران همچنان در تهیه سلاح دچار مشکلات فراوان است و افرادی که مظنون به فروش سلاح به این کشور هستند تحت پیگرد قرار می‌گیرند. در همین خصوص امروز، وزارت دادگستری ایالات متحده آمریکا اعلام کرد بنجامین کاشفی شهروند آمریکایی ایرانی‌الصل به اتهام صدور غیرقانونی وسایل یدکی تانک و توپخانه به ایران غیاباً محاکمه می‌شود. براساس ادعای وزارت دادگستری آمریکا، «کاشفی محموله‌های قطعات یدکی [تانک و توپخانه] را در سال ۱۹۸۲ و ۱۹۸۳ بدون اجازه وزارت خارجه و بدون پرداخت مالیات معامله مزبور، تحویل داده است.»^{۲۵}

۵۲۰

روزنامه اطلاعات امروز از کشف یک سوء قصد علیه سفیر ایران در واتیکان خبر داد. این روزنامه به نقل از خبرگزاری فرانسه نوشته است: «عراقی‌ها سوء قصدی علیه سیدهادی خسروشاهی [سفیر ایران] در واتیکان تدارک دیده بودند، اما قبل از اجرای این طرح، پلیس ایتالیا از آن مطلع شده است.» گفتنی است پس از این واقعه پلیس ایتالیا تدابیر امنیتی ویژه‌ای برای حفاظت از سفیر ایران اتخاذ کرده است.^{۲۶}

۵۲۱

دولت کویت در ادامه سیاست‌های خصمانه خود علیه ایران، در روزهای اخیر ۳۸ تن از ایرانیان مقیم آن کشور را از کویت اخراج کرده است. از این رانده‌شدگان که بین یک هفته تا یک ماه در زندان‌های کویت بازداشت بوده‌اند، ۴ نفر مجوز اقامت قانونی دارند و سابقه اقامت برخی از این افراد در کویت نیز به ۷ سال می‌رسد. به گزارش روزنامه اطلاعات، افراد مذکور «به اتهام داشتن عکس امام خمینی و حمایت از جمهوری اسلامی ایران بازداشت شده و در زندان‌های کویت مورد ضرب و شتم و شکنجه و آزار مأمورین دولتی قرار گرفته‌اند که آثار آن بر بدن بعضی از اخراج‌شدگان مشاهده می‌شود. مأمورین دولت کویت همچنین ضمن ضبط کامل اموال و اثاثیه این عده، اموال جزئی و شخصی آنان را هم در گمرک ضبط کردند.»^{۲۷}

۵۲۲

امروز در سطح منطقه‌ای ضمن اعلام خبر زمان تشکیل جلسه کمیته هفت‌گانه پیگیری جنگ عراق و ایران، پادشاه عربستان از آمادگی کشورش برای پاسخ به حملات احتمالی خبر داد و رئیس‌جمهور یمن نیز از سرایت جنگ به کشورهای منطقه ابراز نگرانی کرد. به گزارش رادیو ریاض، امروز دبیرخانه اتحادیه عرب با صدور یک بیانیه رسمی اعلام کرد کمیته هفت‌گانه پیگیری جنگ ایران و عراق یکشنبه آینده (۱۳۶۳/۶/۴) در بغداد تشکیل جلسه خواهد داد. گفتنی است در این کمیته عربستان سعودی، اردن، کویت، تونس، عراق، جمهوری عربی یمن، مغرب و دبیرکل اتحادیه عرب عضویت دارند.^{۲۸}

در همین حال، ملک فهد پادشاه عربستان سعودی، در مراسم گشایش یک پایگاه دریایی جدید در جده در ساحل دریای سرخ گفت: «عربستان اجازه نخواهد داد به حریم هوایی و دریایی آن کشور تجاوز شود.» وی افزود: «عربستان سعودی آماده است هرگونه حمله‌ای را دفع کند.»^{۲۹} امروز همچنین علی عبدالله صالح رئیس‌جمهور جمهوری عربی یمن (یمن شمالی)، با برشمردن خطرهای ناشی از گسترش دامنه جنگ ایران و عراق، خواستار حل مسالمت‌آمیز اختلافات طرفین

جنگ شد. وی درمورد گسترش این جنگ هشدار داده و ضمن تأکید بر کوشش‌های کشورش در چارچوب سازمان کشورهای غیرمتعهد برای پایان‌دادن به این جنگ گفت: «خطر اصلی این جنگ در سرایت آن به کشورهای منطقه نهفته است.»^{۳۰}

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۳/۵/۳۱

۱. سند شماره ۲۲۷۹۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن هفتگی منطقه ۱۱ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۵، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۹.
۲. سند شماره ۳۳۶۷۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس فرماندهی سپاه ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، ۱۳۶۳/۶/۱.
۳. قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، بولتن نوبه‌ای اطلاعاتی، ۱۳۶۳/۷/۲، ص ۶.
۴. سند شماره ۸۱۸۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۶/۳.
۵. سند شماره ۳۱۴۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۳۶۳/۶/۷.
۶. سند شماره ۳۳۶۷۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری به رکن ۳ ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۳/۶/۱.
۷. سند شماره ۳۰۲۳۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن ۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۳۶۳/۶/۱.
۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۱۶.
۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳.
۱۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳.
۱۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۱۶.
۱۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳.
۱۳. همان.
۱۴. اکبر هاشمی رفسنجانی، به‌سوی سرنوشت (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۳)، به اهتمام محسن هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ پنجم ۱۳۸۶، صص ۱۸۳ و ۱۸۴.
۱۵. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳.
۱۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳.
۱۷. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۲.
۱۸. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳.
۱۹. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳.
۲۰. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۳.
۲۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۱۵.
۲۲. همان، ص ۲.
۲۳. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۲.
۲۴. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۱۶.
۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۵۷، ۱۳۶۳/۶/۲، ص ۱۴، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۱۳۶۳/۶/۱.
۲۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۵/۳۱، ص ۳.
۲۷. همان، ص ۱۵.
۲۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۶/۱، ص ۲۶، رادیو ریاض، ۱۳۶۳/۵/۳۱.
۲۹. همان، ص ۸، رادیو صدای آمریکا، ۱۳۶۳/۵/۳۱.
۳۰. همان، ص ۲۰، رادیو صوت الجماهير، ۱۳۶۳/۵/۳۱.